

Strategia 2022–2025

Siemenpuu – kansalaisliikkeiden yhteistyösäätiö sr

VISIO: Tavoittelemme maailmaa, jossa elonkirjon köyhtyminen ja ilmastonmuutos on pysäytetty kestäväälle tasolle, samalla kun kaikkien hyvä elämä on mahdollistettu ekososiaalisesti kestävillä elämänmuodoilla ja tavoilla tulla toimeen.

MISSIO: Tuemme globaalin etelän kansalaisliikkeiden toimintaa kestävien elämäntapojen, ympäristöoikeudenmukaisuuden ja paikallisyhteisöjen oikeuksien puolesta rahoituksella ja muulla tuella. Teemme viestintää ja vaikuttamistyötä erityisesti Suomessa liikkeiden visioiden toteuttamiseksi.

Toimintaperiaatteet ja perustehtävät

Siemenpuu toimii globaalin etelän kansalaisjärjestöjen omien, paikallisesti suunnitteleminen ja toteuttamien aloitteiden rahoittajana. Tuen kohteena ovat ympäristöoikeudenmukaisuutta, ekologista demokratiaa ja ihmisoikeuksia ajavat kansalaisliikkeet ja yhteisötason toimintaryhmät. Ympäristöoikeudenmukaisuuden osa-alueista toiminnassa ovat keskeisimpinä metsien suojeleminen ja kestävä käyttö, metsäyhteisöjen biokulttuuriset oikeudet, feministinen agroekologia sekä energiaoikeudenmukaisuus.

Siemenpuu tukee kansalaisliikkeiden yhteistyötä ja verkostoitumista paikallisesti ja globaalisti. Siemenpuu tekee pitkäjänteistä yhteistyötä etelän kumppanien kanssa ja tukee kumppaneiden kapasiteetin vahvistumista sekä molemminpuolista oppimista. Tavoitteena on myös lisätä tasa-arvoista vuorovaikutusta globaalin etelän ja pohjoisen välillä.

Siemenpuu välittää oppimaansa sekä globaalin etelän ympäristöoikeudenmukaisuusliikkeen, ympäristönpuolustajien, luonnonvarojen vähän kuluttavien kulttuurien ja paikallisyhteisöjen viestejä erityisesti suomalaiseseen keskusteluun, mutta mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti.

Tärkeimpiä koko toimintaa ohjaavia läpileikkaavia periaatteita ovat *yhdenvertaisuus, ihmisoikeuksien jakamattomuus ja järjestelmätason muutosten mahdollistaminen*. Siemenpuu edistää erityisesti naisten, paikallisyhteisöjen ja alkuperäiskansojen oikeuksien toteutumista sekä puuttuu moniperusteisen syrjinnän erilaisiin muotoihin.

Toimintaympäristö ja vahvistettavat kehityssuunnat

Maailman ympäristön tilan huonontuminen kiihtyy edelleen. Vahvistuvan ilmastonmuutoksen, elonkirjon nopean hupenemisen, makean veden niukkenemisen, sekä ilman, veden ja maan saastumisen haitat ovat jo merkittävät. Ympäristön muutokset uhkaavat myös ihmisoikeuksien toteutumista, ja samaan aikaan ympäristökysymyksissä toimivat ihmisoikeuspuolustajat kohtaavat yhä enemmän turvallisuusuhkia.

Samalla COVID-19 pandemian vahvisti tarpeen huomioida pelkkää terveyssektoria laajemmin holistisesti elinympäristön ja ihmisen yhteisen ja keskinäisen terveyden, jota eivät ohjaa kaupalliset prioriteetit. Oikeudenmukaisen siirtymän ja reilun murroksen käsitteet ovat valtavirtaistuneet poliittiseen keskusteluun. Muutoksen tarve on tunnustettu, mutta se ei ole johtanut riittäviin toimiin.

Tarvitaan nopeita ja laaja-alaisia toimia yhteisöllisesti kestäväen yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaamiseksi järjestelmätasolla. Kansainvälisen yhteisön on edistettävä YK:n ympäristö- ja ihmisoikeussopimusten toimeenpanoa rinta rinnan ja toisiinsa niveltyneenä. YK:n ihmisoikeusneuvoston syksyllä 2021 vahvistaman päätöslauselman mukaisesti oikeus puhtaaseen, terveelliseen ja kestäväen ympäristöön on ihmisoikeus. Ympäristön heikko tila, ilmastonmuutos ja kestäväen kehitys muodostavat yhden suurimmista ja vakavimmista uhista nykyisten ja tulevien sukupolvien ihmisoikeuksien toteutumiselle, mukaan lukien oikeus elämään. On päästävä irti jatkuvaan kasvuun perustuvasta taloudesta ja taloudellis-teknisestä luontokäsityksestä sekä puuttettava kestäväen toimien kulutuskäytäntöihin ja edistettävä kestäväen väestökehitystä.

Myös kehityspolitiikan ja -rahoituksen piirissä on vahvistettava ihmisoikeusperustaisuutta ja monimuotoisen elämän oikeuksien puolustamista. Tulospolitiikan ja vaikuttavuussijoittamisen kriteeristöön tulee palvella näitä periaatteita, huomioiden ihmisoikeuksien jakamattomuuden.

Vapaa kansalaistoiminta on yhteiskunnallisen muutoksen avaintekijä kaikissa yhteiskunnissa ja sen toimintamahdollisuudet on turvattava. Itsenäiset, elinvoimaiset, moniarvoiset ja moniääniset kansalaisyhteiskunnat luovat edellytykset kansalaisten rauhanomaiselle yhteiskunnalliselle osallistumiselle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Tavoitteet

- Kansalaisliikkeiden yhteistyö ja verkostoituminen ympäristöoikeudenmukaisuuden ajamiseksi on vahvistunut.
- Paikallisyhteisöt ovat voimaantuneet ja vahvistuneet.
- Vastuunkantajat toimivat ympäristöoikeudenmukaisuuden toteutumiseksi ja ympäristöoikeudenmukaisuuden aloitteet ovat edenneet.
- Paikallisyhteisöt ovat onnistuneet puolustamaan yhteisöllisen kestäväen käytön ja suojelun piirissä olevia alueitaan ja niitä on saatu lisää.
- Metsien ja maatalous-ympäristön elonkirjo on vahvistunut.
- Suomalaiset toimivat enemmän globaalin oikeudenmukaisuuden ja ekologisen demokratian edistämiseksi.

Teemat ja alueet

Siemenpuu toimii seuraavissa toisiinsa lomittuvissa teemallisissa kokonaisuuksissa, jotka ovat merkittäviä riittävän ja ekologisesti kestäväen toimeentulon mahdollistamisessa globaalisti ja joista Siemenpuulla on pitkä kokemus:

- Biokulttuuriset oikeudet: Alkuperäiskansa- ja paikallisyhteisöjen biokulttuurisen monimuotoisuuden vahvistaminen edistämällä kansainvälisesti tunnustettujen perinneoikeuksien toimeenpanoa.
- Energiaoikeudenmukaisuus: Maaseudun paikallisyhteisöjä palvelevien kestäväen energiajärjestelmien vahvistaminen edistämällä moniäänistä energiasuunnittelua ja yhteisölähtöistä energiantuotantoa.
- Feministinen agroekologia ja yhteisömetsät: Metsistä ja pienviljelystä riippuvaisten paikallisyhteisöjen oikeuksien vahvistaminen, toimeentulon parantaminen ja elonkirjon vaaliminen.

Kaikissa teemoissa toimintaa ohjaa viisi läpileikkaavaa tavoitetta: elonkirjon vahvistaminen; ilmasto-oikeudenmukaisuus; järjestelmätason muutokset - oikeudenmukainen siirtymä ekologiseen demokratiaan; yhdenvertaisuus ja ihmisoikeusperustaisuus; kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen.

Maantieteellisesti Siemenpuun tuki kohdistuu pääosin ns. vähiten kehittyneisiin maihin. Kohteena voivat olla myös keskitulon maat niillä alueilla, jotka ovat erityisesti elonkirjon kannalta tärkeitä ja joissa väestön tulotaso on alhaisempi kuin vähiten kehittyneissä maissa keskimäärin tai joissa esiintyy äärimmäistä köyhyyttä. Siemenpuun yhteydet auttavat vahvistamaan suomalaista kehitys- ja ympäristöpoliittista tietoisuutta.

Pääosa toiminnasta kohdistuu alueille, joista Siemenpuulla on aikaisemmasta toiminnasta hyviä tuloksia, vahvaa maatuntemusta ja laajat verkostot. Uusia toiminta-alueita valitaan perustuen alueiden merkittävyyteen ympäristö- ja kehityspoliittisesti sekä Siemenpuun toimijoiden kiinnostukseen, asiantuntemukseen ja yhteyksiin.

Pääkohdemaita ovat Liberia (erityisesti feministinen agroekologia ja yhteisömetsät -teemassa), Mali (energiaoikeudenmukaisuus), Myanmar (biokulttuuriset oikeudet ja energiaoikeudenmukaisuus), Mosambik (feministinen agroekologia ja yhteisömetsät) ja Kenia (keskittyen biokulttuuriset oikeudet teemaan). Voimavarojen salliessa toimitaan lisäksi erityisesti energiaoikeudenmukaisuusteemassa Nepalissa.

Lisäksi tärkeitä kumppanuuksia pyritään jatkamaan trooppiset metsät -teemalla Brasilian Amazoniassa ja Indonesiassa. Nämä alueet ovat erityisen tärkeitä myös Suomessa toteutettavan kehitysviestinnän kannalta. Samoin pyritään edistämään biokulttuurisia oikeuksia Intian alkuperäiskansojen metsäalueilla.

Yhteyksiä lisätään Itä-Afrikkaan, Pohjois- ja Itä-Syyriaan ja Kambodzhaan, joita arvioidaan jatkossa mahdollisiksi uusiksi kohdealueiksi.

Kumppaneiden ja rahoitettavien aloitteiden identifiointi

Rahoitettavia aloitteita identifioidaan pääsääntöisesti kaksivaiheisten, strategian mukaisesti teemallisesti ja alueellisesti määritettyjen hakujen kautta. Ideapaperien perusteella valitaan aloitteet, joista pyydetään tarkemmat hakemukset. Aloitteita arvioidaan strategiaan perustuvilla yleisillä kriteereillä ja teemakohtaisilla painotuksilla.

Aloitteiden arvioinnissa keskeistä on hakijatahon tarkastelu. Siemenpuu tukee paikallisia ja ruohonjuuritason järjestöjä sekä niiden verkostoja. Järjestön hallinnollisen kapasiteetin lisäksi arvioidaan järjestön toiminnan periaatteita ja demokraattisuutta. Tavoitteena on tukea erityisesti liikepohjaisia tai muuten kansalaisliikkeitä ja paikallisyhteisöjä lähellä olevia järjestöjä.

Aloitteita rahoitetaan 1–3 vuoden hankehallinnollisissa jaksoissa, mutta osa hankkeista voi olla luonteeltaan pitkäjänteisempää strategista tukea. Kumppanuuden syventyessä hallinnollisen määrämittaisen hankelogiikan ohessa tehdään tarvittaessa suunnitelmat pitkäjänteisemmästä yhteistyöstä. Institutionaalisen tuen elementtejä sisältävät hankkeet ja kunkin hankejakson ylittävät yhteistyösuunnitelmat mahdollistavat paremmin oppimiseen ja toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen.

Verkostoituminen ja yhdessä oppiminen

Strategiakaudella jatketaan verkostoitumista niin Suomessa kuin kansainvälisesti toiminnan teemoissa. Tavoitteena on yhdessä oppiminen niin hankekumppaneiden kuin muiden toimijoiden kanssa toiminnan kehittämiseksi.

Strategiakaudella keskeisiä yhdessä oppimisen ja kehittämisen kohteita ovat paikallisen yhteistyön edistäminen sekä tietoisuuden ja välineiden kehittäminen heikommassa asemassa olevien parempaan huomioimiseen kaikessa toiminnassa. Tavoitteena on myös kehittää ymmärrystä ja keskustelua määrällisiä tulostavoitteita monisyisemmästä tuloksellisuudesta ja sen arvioinnista.

Viestintä ja vaikuttaminen

Siemenpuu-säätiön strategian toteuttamista tukee vahva ja suunnitelmallinen viestintä. Siemenpuu nostaa etelän kumppaneilta ja yhteistyöstä nousevia viestejä ja teemoja näkyväksi pääosin Suomessa, mutta osallistuu myös kansainväliseen keskusteluun. Tavoitteena on lisätä suomalaisten ymmärrystä globaaleista kysymyksistä ja toimintaa globaalien ympäristöoikeudenmukaisuuden puolesta. Viestintää ohjaa tarkemmin erillinen viestintästrategia 2022–2025.

Toiminnan organisointi ja resurssit

Osaava ja toiminnan periaatteisiin sitoutunut hallitus ja henkilöstö ovat Siemenpuun vahvuus. Vapaaehtoisten panos säätiön toiminnassa säilyy merkittävänä ja toiminnalle kehitetään uusia toimintamuotoja osallisuuden vahvistamiseksi. Siemenpuu panostaa henkilöstön työhyvinvointiin ja osaamisen kehittämiseen. Toiminnan tärkein rahoittaja on ulkoministeriö, mutta rahoituspohjaa pyritään laajentamaan edelleen.